

Анализ на институционалния капацитет на сдружение с нестопанска цел „Черноморски център за екологична информация и образование”

Сдружение “Черноморски център за екологична информация и образование” е регистрирано от Варненски окръжен съд по ф.д. № 4642/96г., ЕФН 0396046421, БУЛСТАТ 103133957, ЦРЮЛНЦОПД № 20040212043

Увод

Настоящият анализ е разработен в рамките на проект „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението”, който се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg. Програмата предлага подкрепа за различни сфери на НПО дейност, в които има развити и специализирани организации. Една от нейните специфични тематични области е изграждането на капацитета на НПО, а изпълняваният от Черноморски център за екологична информация и образование (ЧЦЕИО) проект има за цел да повиши експертния потенциал на организацията и да подпомогне развитието на нейната мрежа от членове и контакти.

ЧЦЕИО е създаден през 1996 г. с цел събиране и даване гласност на информация за проблемите на околната среда, повишаване екологичната култура, екологичното образование и гражданското съзнание в черноморския регион. Неговите мисия и цели са актуални и днес, повече от две десетилетия след началото на организираното екологично движение в България. Организацията обединява експерти, учени и ангажирани граждани от крайбрежието. Осъществява проекти, свързани с опазването и възстановяването на Черно море.

Анализът на дейността и свързаният с него анализ на институционалния капацитет на сдружение с нестопанска цел „Черноморски център за екологична информация и образование” е организиран така, че да даде отговор на следните въпроси:

- Кои са факторите на средата на съществуване и развитие, които оказват влияние на функционирането на сдружението

- Какъв е капацитетът на сдружението да развиват дейността си и да постига по-добри позиции и резултати за осъществяване на своята мисия на базата на вътрешни и външни фактори на развитие
- Каква е съществуващата структура на сдружението и какви са перспективите за нейното усъвършенстване
- Кои са онези фактори, които в най-голяма степен предопределят състоянието на сдружението и устойчивото му развитие в бъдеще

1. Анализ на дейността на сдружението

1.1 Анализът на сдружението, който е разработен за периода 1996-2014 г., съдържа следните основни части:

Основни характеристики на сдружението.

Анализ на институционалния капацитет на сдружението, във връзка с останалите участници в сектора на екологичните организации.

Анализ на ефективността на сдружението.

Анализ на финансовото състояние на сдружението.

Анализът на институционалния капацитет на сдружението обхваща анализ на вътрешните промени в управлението и функционирането на сдружението и оценката за готовността му да изпълнява мисията и целите си в съответствие със Закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза. В разработката е прието под институционален капацитет на сдружението да се разбира съвкупност от вътрешни за сдружението характеристики, фактори и условия, които му позволяват успешно да изпълнява всичките си функции на независима организация с нестопанска цел в обществена полза. Освен това, изследването черпи опит от функционирането на други сдружения извън страната, което позволява допълнително да се осветят съществуващите постижения и проблеми в сектора.

Анализ на ефективността на сдружението се извършва чрез използване на изводи и данни от проучвания за ефективността на третия сектор в България. С този метод се определя нивото на ефективност на НПО в България, представляващи основен участник в сферата на водите, както и кои са основните стратегически фактори, обуславящи постигнатите нива на ефективност. Липсата на достатъчно данни или пълната им липса, както и липсата на достъп до достатъчно информация не позволява групиране и сравнение на организациите по друг специфичен признак освен сферата на дейност и определяне на представителна извадка.

Анализът на финансовото състояние на сдружението включва: бегъл преглед на тенденциите във финансирането на организацията на базата на известна информация за проекти и дейности и тяхното финансиране на базата на основните финансово-счетоводни показатели, отразени в годишната декларация на сдружението към Националния статистически институт.

1.2 Информационните източници, които са използвани за изготвяне на анализа включват запазените отчети на сдружението и информацията за изпълняваните от него проекти, годишните декларации на сдружението към Националния статистически институт, устава на организацията и протоколите от общите събрания, както и друга вътрешна информация за организиране на срещи, инициативи и дейности.

1.3 Общите характеристики на сдружението са отразени в неговата мисия и цели, които не са променени по същество от създаването му до днес. При пререгистрацията на сдружението по Закона за юридически лица с нестопанска цел през 2001 г. те само са допълнени и обогатени в духа на новите изисквания както следва:

Мисия: опазване на природата и околната среда, здравословна околна среда и устойчиво развитие, утвърждаване на духовните ценности на гражданското общество и социалната справедливост.

Цели на сдружението са:

- да издирва, събира и дава гласност на информация за проблемите на околната среда в черноморския регион;
- да работи за повишаване на екологичната култура, екологичното образование и гражданското съзнание на населението в черноморския регион;
- да развива подходяща структура, механизми и практики за застъпничество и лобиране пред властите, бизнеса и други институции, участващи в процеса на вземане на решения, които засягат Черно море и устойчивото развитие на черноморския регион.
- да развива потенциала на членовете на сдружението за изпълнение на целите му и да защитава техните интереси.

Целите на сдружението се осъществяват чрез дейности като:

Информационни и образователни кампании за НПО в България, работещи по въпросите на опазването на Черно море, отбелязване на Международния ден на Черно море, отбелязване на важни дати от екологичния календар, организиране на изложби,

конференции, симпозиуми, обществени обсъждания на закони и проекти, издателска дейност, благотворителни прояви, консултации, изготвяне на експертни становища и мнения, анализи и други интелектуални дейности; разработване на проекти и реализиране на проекти и др.

Сдружението има типична за този вид организации структура с общо събрание и управителен съвет, с председател и секретар, които представляват сдружението заедно или поотделно. Сдружението има и контролор, който бива канен на заседанията на управителния съвет.

1.4 Осъществените от сдружението проекти описват ясно характера на неговата дейност. Подредени хронологично от създаването му те включват няколко отчетливи периода.

В периода 1993 – 1995 г., във връзка с изпълнение на Черноморската екологична програма на Глобалния екологичен фонд се развива международното сътрудничество между черноморските екологични НПО. Това постави на дневен ред необходимостта от разширяване, укрепване и институционализиране на национално ниво взаимодействието и сътрудничеството между организациите. През 1995 г. програма PHARE/TACIS предоставя възможност за финансиране на обединяваща членска организация, която да изпълнява ролята на информационен и ресурсен център за общността от НПО, работещи по проблемите на Черно море. Проектът за това е защитен съвместно с ИУЦЕ - София. През 1996 г. в България е създаден Черноморският център за екологична информация и образование, за да поддържа национална мрежа от черноморски НПО. Следва преглед на осъществените от сдружението проекти.

1996 г.

- Екологичен лагер обучение Шабла 96, Международен ден на Черно море '96 – програма PHARE/TACIS

1997 г.

Годината 1997 г. е посветена на институционалното укрепване на ЧЦЕИО.

- **Проект „Какво става с Националния стратегически план за възстановяване и опазване на Черно море?“ - подпомогнат от Демократична мрежа**

Приет за методологичен проект за целия черноморски басейн. Целта на проекта беше да се мобилизират масмедииите за наблюдение процесите на създаване и изпълнение на Националния стратегически план за опазване и възстановяване на Черно море; да се стимулира участието на обществеността в процесите на създаването и прилагането на НСП, да подпомогне обмена на информация на различни нива; да стимулира активно отношение на правителството и ясна държавна политика за Черно море.

4

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

Основните дейности по проекта включваха организиране на пресконференция с експерти и местни власти; семинар, насочен към черноморските общини на тема НСП и ролята на местните власти; среща на националния координатор на България по ЧМЕП г-н Пламен Джаджев и експерти с представители на бизнес средите; среща на Българския форум на 31.10. с медиите и експерти. **„Участие на обществеността при решаване проблемите на околната среда и управление на черноморски НПО“**

През май 1997 г. беше изпълнен проектът **„Участие на обществеността при решаване проблемите на околната среда и управление на черноморски НПО“**. Това беше двудневен тренинг, конструиран като обучение на обучители, в който се включиха 12 представители от черноморски НПО, работещи по изграждането на управленски капацитет. Дейностите по проекта включваха: установяване на конкретните нужди, избор на участниците, обучение, оценка на резултатите и проследяването им, прилагане на придобитите умения на практика.

- **„Международна пътуваща изложба „ЕКОПОНТ“ 97/98 в страните на Черно Море“ – BSEP/GEF**
- **Международен ден на Черно море – PSU/BSEP/GEF**

Отбелязването на 31 октомври е проява, на която ЧЦЕИО е традиционен координатор за България. В дейността бяха привлечени десетки НПО от черноморските градове, художници, артисти, фирми и общински структури. Чрез разпространение на дипляни, брошури, отбелязване на деня в училищата, детско морско парти, акции за почистване на плажовете, алпинистка демонстрация и с помощта на местната телевизия, радиопредавания и материали в пресата, на обществеността се припомня значението на датата. Традиционно, на тази дата ЧЦЕИО организира среща на черноморските НПО. Дискутираха се теми, касаещи бъдещето на НПО в България, източници на външно финансиране и основни аспекти за самофинансиране. Обсъден беше Стратегическия план за опазване и възстановяване на Черно море, проведеха се разговори по проблемите на околната среда с представители от районни кметства и областта, обсъдиха се възможните съвместни действия.

- **Организиране на пета среща на МЕЖДУНАРОДНИЯ ЧЕРНОМОРСКИ ФОРУМ НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ НПО - BSEP/GEF**

1998 г.

- **Организиране и провеждане на Международен симпозиум „Екологични аспекти на търсенето, добиването и транспортирането на нефт и газ в и през Черно море“ - МОСВ**

Целта беше вземащите решение и НПО общността да се запознаят със становищата на независими учени и експерти от компаниите за екологични проблеми, породени от тези дейности. Участваха представители на правителствата на Румъния, България и Турция, учени, работещи по темата от целия регион, представители на нефтени и газови

компаниите, НПО, работещи по темата. Тази първа по темата си среща се проведе под патронажа на вицепрезидента на Република България г-н Тодор Кавалджиев. Материали и . доклади представиха 28 учени и група от 5 представители на РАО „Газпром“.

- **7 юни - Ден на Европа - Варна '98 - Европейска комисия - Община Варна**
Целта бе гражданите да се запознаят със същността и смисъла на ЕС и да се почувстват част от обща Европа. Стара, изоставена сграда бе пригодена за Европейски дом и там екологичните организации артистично представиха своята дейност пред широката общественост. Тридневен рок купон, шествия и светлинно шоу бяха съпътстващите мероприятия, организирани от ЧЦЕИО, в които се включиха над 2000 души.

- **Отбелязване на 31.10 - Международния ден на Черно море**
- **Разработване и реализация на основаването от българска страна на „Мрежа на черноморските НПО“ - организирани и провеждане на ПЪРВА НАЦИОНАЛНА СРЕЩА НА ЧЕРНОМОРСКИТЕ НПО - NOVIB**
- **Институционално укрепване и домакинство на Регионалния и Национален офиси на Международната мрежа на Черноморските НПО -NOVIB**

Под егидата на ЧМЕП беше създаден Международен форум на черноморските НПО. За България техническа централа на Форума беше ЧЦЕИО и в тази си роля поддържаше активна комуникация с българските НПО членове на форума. Тъй като Форумът беше неформална дискуссионна структура с ограничени възможности за организирани действия на НПО общността беше създадена Черноморска мрежа на неправителствените организации ЧМНО, на която ЧЦЕИО е съорганизатор и член.

За България организатор на Първата национална среща на черноморските НПО беше ЧЦЕИО. Екипът на ЧЦЕИО разработи логическата рамка на Националния план за действие , която послужи за основа и на приетия впоследствие от УС на Мрежата Регионален план за действие.

От началото на 1999 г. ЧЦЕИО изпълняваше и функциите на временен регионален и национален офис на ЧМНО.

1999 г.

- **Обществено обсъждане на Стратегията за развитие на водния транспорт,** проведено на 07 януари 1999, с цел разработване на стратегия за развитие на морския бизнес в следващите 17 години - до 2015 година. Обсъждането предостави липсваща до тогава възможност на много представители от морския бизнес, учени и морски специалисти да изкажат своето становище по проблеми, които пряко ги касаят. Основният въпрос, поставен на публичното обсъждане беше собствеността върху различните видове пристанища, терминали и крайбрежни ивици, както и последствията от евентуалните бъдеще решения.

Пълнен стенографски запис от обсъждането бе предоставен на Областна управа - Варна и на Министерство на транспорта.

- **Отбелязване на 22 април - Международния ден на Земята**
- **Обществено обсъждане на проекта за Закон за морските пространства вътрешните водни пътища и пристанища на Република България,**

проведено през юни 1999, имаше за цел да даде възможност на представители от морски компании, юристи - специалисти по морско право, НПО, представители на държавни учреждения - ВМС, РИОСВ и др. да коментират законопроекта и да направят свои предложения за промени. Пълна стенограма от обсъждането бе представена в комисиите на Народното събрание и на участвалите в обсъждането депутати.

- **Предоставяне на ресурси за изграждане и заздравяване на ЧМНО -NOVIB**
- **31 октомври - Международен ден на Черно море - NOVIB**
- **Обществено обсъждане на проектозакона за водите,** проведено през 1999г. в град Варна.

Пълнен стенографски протокол беше предоставен на МОСВ и Комисията по опазване на околната среда в Народното събрание.

- **Съорганизатор в работна среща „Траленето в Черно море и нашите отговорности“,**

заедно с ЧМНО, проведена на 21 април 2000г. В срещата бяха поканени представители на Парламентарната комисия по опазване на околната среда, МОСВ, РИОСВ - Варна и Бургас, МЗГАР - Агенция по рибарство и аквакултури, Морска администрация, МВР - Гранична и Икономическа полиция, Областна Администрация, Община Варна, НПО и др. Целта на срещата беше дискусия по проблемите на контрола върху незаконния улов на рапани и риба. Резултати от срещата и становища на участниците бяха предоставени на МЗГАР и МВР.

2000 – 2001 г.

- **Обществено обсъждане на проекта за закон за изменение и допълнение на кодекса за търговско мореплаване,**

проведено на 17 май 2000г. В обсъждането участваха представители на държавни и частни структури на морския бизнес и НПО. Поводът беше промяна и допълнение на основния закон, който регламентира тяхната дейност. Целта на срещата беше, да се даде становище в подходящо оформление на законодателите, за да могат и те да почерпят като източник становището на морската общественост в град Варна. Пълнен стенографски запис от обсъждането бе предоставен на разположение на депутатите в Народното събрание от Икономическата и Правната комисии.

- **Изграждане на стратегия за връзки с обществеността,**

изградена на базата на предоставяне на информация на обществеността, изслушване на общественото мнение и включването му в процесите на вземане на решения. Конкретен

7

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

пример е учредяването на Експертен Комитет за Обществен Екологичен Контрол на крайбрежната зона, (ЕКОЕК), като доброволна структура към ЧЦЕИО. Комитетът възникна в отговор на реакцията на (обществеността по проблема със свлачищата и в следствие започна да работи и по други проблемни за крайбрежието теми. Той е отворен за еколози, експерти, специалисти, граждани въввлечени в темата.

- **Проект „Застъпничество за отговорна морска политика“ - Отворено общество, Варна**

В рамките на проекта се реализираха две срещи - обществени обсъждания по предварително подготвени теми. Формира се и Застъпническа група в столицата, която при наличието на ясно заявено и формулирано искане от местната общност ще планира и предложи за изпълнение дейности за поставяне на проблемните теми и предложените решения - пред хората и институциите вземащи решения. Под формата на брошури по проекта бяха систематизирани общите насоки в идеите и очакванията на морската общност за провеждането на българската морска политика, както и приоритетите и проблемите на морската общност.

- **2001 – 2002 г. – Информационна кампания**

за промоция на изданието „Как да спасим Черно море” автор проф. Лорънс Ми – популярна версия на Стратегическия план за действие за Черно море

- **2003 г. “Популяризиране на дати от екологичния календар, проекти на неправителствени организации и регионалните инициативи на шестте черноморски държави за възстановяване и опазване на Черно море”** – по традиция с доброволно участие. Проектът е текуща инициатива, осъществявана ежегодно от сдружението с участието на експерти, доброволци и представители на медиите и обществеността. В нейните рамки бяха осъществени информационни и експертни дейности, както и чествания на всички основни дати от екологичния календар. За седми пореден път бе отбелязан Международният ден на Черно море – 31 октомври, инициативата за чието отбелязване е инициирана от сдружението.

Популяризирани са и други дати от екологичния календар с акцент върху инициативите, свързани с международното управление на водите, опазването и възстановяването на влажните зони, опазване на биоразнообразието и др. Оценени и популяризирани са редица местни и регионални програми и инициативи. Проектът допринася за екологичната осведоменост на широката общественост, за повишаване на експертния капацитет на екологичните организации и за утвърждаване на сътрудничеството между гражданското общество и властите.

- **2003 г. Медиен конкурс “Нашето общо Черно море” по случай Международния ден на Черно море 31 октомври**

Проектът постави началото на традиция за отразяване на темата за околната среда и Черно море от медиите във Варна с провеждането на първи ежегоден конкурс по повод

Международния ден на Черно море 31 октомври. Конкурсът “Нашето общо Черно море” утвърждава обявената преди седем години от ЮНЕСКО дата от екологичния календар и повишава екологичната осведоменост и обществена ангажираност на варненските журналисти и населението. Черноморски център в сътрудничество с Черноморска мрежа на НПО проведе кампания за разгласяване на конкурса и ангажиране на варненските електронни и печатни медии. След официален старт и избор на жури на специална пресконференция на 31.X бяха връчени награди в три категории: електронни медии, печатни медии и фотография. Радио Варна подкрепи всички медийни изяви на сдружението и е негов традиционен медиен партньор. Информация за конкурса бе поместена в регионалния бюлетин на Черноморска мрежа на неправителствените организации и бе включен в отчета за отбелязването на Международния ден на Черно море в България до Черноморската комисия. Съществуват всички предпоставки конкурсът да се превърне в традиция за град Варна и да допълни по подходящ начин отбелязването на тази значима дата от екологичния календар. Конкурсът обединява усилията на експерти от НПО сектора и журналисти от крайбрежните градове. Особено активно участие през годините отбелязват журналистите Румяна Емануилиду, Силвия Шатърова, Мариета Димитрова, Росица Колева, Галя Недкова, Здравко Роев, фоторепортерите Антон Стоянов и Красимир Делчев и др. Проектът се реализира с доброволен труд от експерти на сдружението. Тези два проекта станаха традиционни и придобиха популярност сред обществеността и са обект на интерес от страна и на НПО сектора и на медиите.

- 2003 – 2004 г. Проект **“Обществено застъпничество за намаляване използването на пестициди”**

Проектът, чието осъществяване започна през 2003 г. и продължи през 2004 г., се осъществи в сътрудничество с ПАН (Пестицид акционс нецверк) – Германия, и финансиране от Британския тръст “Раузинг”. Той бе насочен към популяризиране на земеделските практики, свързани с намаляване на химическото натоварване на повърхностните и подпочвени води и намаляване използването на пестициди. Той разшири информираността на фермери от региона за добрите земеделски практики и нормативните документи на Европейския съюз, свързани със земеделието, земеделските практики и качеството на водите.

Проектът разширява информираността на българските НПО за биологичното земеделие и съществуващата нормативна база и перспективи за развитието му у нас.

Това е значима тематична област от работата на експертите на организацията, които установиха успешно сътрудничество със службите за съвети в земеделието от крайбрежието и Добруджа. Темата за токсичните замърсители на водите и влиянието им върху биологичното разнообразие става все по-актуална и се превръща във важен регионален проблем, отразен като приоритет в Стратегическия план за опазване на

Черно море от 2009 г. Организацията разшири кръга си от експерти по земеделски и екологични въпроси – сред най-изявените са Маринела Георгиева, Ванушка Петкова, Чавдар Златилов, Михаела Козовска и др.

- През периода 2004 – 2005 г.

Черноморски център за екологична информация и образование освен традиционните ежегодни проекти “Популяризиране на дати от екологичния календар, проекти на неправителствени организации и регионалните инициативи на шестте черноморски държави за възстановяване и опазване на Черно море” и Медиен конкурс “Нашето общо Черно море” по случай Международния ден на Черно море 31 октомври осъществи проект:

- Проект **„С фотоапарат по крайбрежието – поглед към околната среда и нейните проблеми”** – финансиран от Община Варна – програма за „Младежки дейности и спорт” и осъществен с доброволци от ТД „Родни Балкани” и др. младежки групи.

Успешната инициатива с координатор Ралица Жекова и експерт Жечка Карова обогати връзките на организацията с партньори от сектора на НПО и младежките дейности. Проектът беше репликиран многократно от други организации по крайбрежието и получи голяма популярност. Проектът обучаваше младежите да провеждат обществен мониторинг за състоянието на крайбрежната околна среда – да откриват и документират проблеми и нарушения и да контактуват със съответните компетентни власти с цел тяхното решаване. Активни участници Женья Тонева, Кремена Станчева, Димитър Димитров и др.

- През **2006 – 2007 г.**

Черноморски център за екологична информация и образование освен традиционните ежегодни проекти „Популяризиране на дати от екологичния календар, проекти на неправителствени организации и регионалните инициативи на шестте черноморски държави за възстановяване и опазване на Черно море” и Медиен конкурс “Нашето общо Черно море” по случай Международния ден на Черно море 31 октомври осъществи 1 проект:

- Проект **„Ангажиране на местните общности с намаляване на биогенното замърсяване” с финансиране на ГЕФ-ПРООН** в рамките на програмата за малки проекти, втора фаза на „Проекта за възстановяване на черноморската екосистема” – важна регионална инициатива, обхващаща всички крайбрежни държави и НПО от тях.

Проектът включва работа с малки местни общности от Североизточна България и демонстрация на правилни начини на съхраняване и използване на оборския тор, както и популяризирането на добри практики за намаляване на биогенното замърсяване. Изградена бе демонстрационна площадка за съхранение на оборски тор в с. Българево, Добричка област. Проведено беше обучение на местните общности от района на гр. Суворово и беше популяризирано биологичното производство. Активни участници – отново Маринела Георгиева, Димитър Трендафилов, Катя Тодорова, Николай Стефанов, Зарина Бъчварова и др.

- През 2008 - 2014 г.

сдружението традиционно продължи да поддържа и развива контактите си с местните и централните власти, с екологичните инспекции и звената на различни администрации и научни институти, свързани с околната среда и проблемите на опазването и възстановяването на Черно море, като се реализираха традиционните ежегодни проекти “Популяризиране на дати от екологичния календар, проекти на неправителствени организации и регионалните инициативи на шестте черноморски държави за възстановяване и опазване на Черно море” и Медиен конкурс “Нашето общо Черно море” по случай Международния ден на Черно море 31 октомври.

1.5 Осъществяване на дейността на сдружението

Дейността е осъществявана в съответствие с вписаните в устава на сдружението цели за извършване на общественополезна дейност, насочени към опазване на природата и околната среда, здравословна околна среда и устойчиво развитие, утвърждаване на духовните ценности на гражданското общество и социалната справедливост. Работата на сдружението е осъществявана в съответствие с приетите от него правила за осъществяване на общественополезна дейност.

Дейностите на ЧЦЕИО са свързани с осъществяването на проекти, допринасящи за осъществяването на целите и програмите на организацията: събиране и даване гласност на информация за проблемите на околната среда в черноморския регион, повишаване на екологичната култура, екологичното образование и гражданското съзнание на населението в черноморския регион, развиване на практики и механизми и практики за застъпничество и лобиране пред властите, бизнеса и други институции, участващи в процеса на вземане на решения, които засягат Черно море и устойчивото развитие на черноморския регион и да развива потенциала на членовете на сдружението за изпълнение на целите му и да защитава техните интереси.

Сдружението реализира в рамките на осъществените през периода проекти информационни дейности по проблеми на околната среда и Черно море, медийни изяви и популяризаторски дейности, свързани със земеделските практики и влиянието им върху качеството на водите, обмен на опит между неправителствени организации от

страната, работещи по проблемите на Черно море и международното управление на водите, опазване на биоразнообразието и др.

2. Институционален капацитет на сдружението

Теоретична основа на анализа на институционалния капацитет на сдружението е правната форма на съществуване, организационната структура, управление на човешките ресурси и финансите и финансовото му управление. При по-големи и сложни структури това разграничаване позволява да се структурира изследването и да се направят анализи на степента на развитост на всеки един елемент (подсистема). Чрез оценка на развитостта на всеки елемент или подсистема се определя състоянието на институционалния капацитет на организацията. Трябва специално да се отбележи, че оценката на институционалния капацитет в случая се прави на базата на много малко налична информация.

Институционалният капацитет може да се разгледа в теоретичен план и в два други аспекта: дефанзивен и стратегически. Дефанзивният институционален капацитет обхваща развитието на управленски функции, в такава степен, че да отговорят на изискванията за текущото развитие и ограниченото функциониране или просто да осигурят съществуването на организацията. Такива функции и реакции са например приспособяване на организационната структура към текущите нормативни изисквания, оптимизиране на състава по проекти, минимизиране на разходи и др. Стратегическият институционален капацитет, за разлика от дефанзивния, е насочен към средносрочни и дългосрочни хоризонти. Той се занимава с промяната в плановете, подхода към дейностите, активността на изграждане на организацията и др. Пример за такъв капацитет може да бъде програмна дейност, създаване или участие в нови стратегически съюзи и др. Двата аспекта на институционален капацитет са разгледани в анализа, като целта е да се установи, доколко всеки от тях е засегнат и кой от тях доминира. Приета е скала, подредена по низходящ ред: висока, средна, ниска.

Анализът на институционалния капацитет на сдружението включва преглед на състоянието му в организационно отношение и вътрешните промени в него във връзка с изпълняването на неговата мисия и цели. Сдружението е нестопанска, неполитическа организация, осъществяваща дейност с идеална цел в обществена полза. Някои вътрешни за сдружението характеристики, фактори и условия, търпят промени и развитие през годините и в общи линии му позволяват успешно да изпълнява всичките си функции на независима организация с нестопанска цел в обществена полза.

Структурата на управлението му е традиционна като върховен орган е общото събрание, а оперативната дейност се осъществява от избран от него управителен съвет със секретар и председател. Дватама представляват сдружението поотделно или заедно.

12

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

Сдружението има и контролор, който е канен на заседания на управителния съвет и участва в работата му като наблюдател. По традиция членовете на сдружението са от крайбрежните области – Варна, Бургас и Добрич, но няма никакви ограничения в това отношение. Членове на сдружението в периода на създаването му са активисти на „Екогласност”, учени, еколози, педагози, активисти на спортно-туристически дружества, журналисти, експерти и ангажирани с екологичната кауза граждани. Понастоящем в него членуват физически лица със сходен профил – експерти, учени, журналисти, екоактивисти, педагози и ангажирани граждани.

Броят на членовете на управителния съвет е увеличен от трима на петима души и промените в него са предимно през периода от 1997 до 2011 г. В сдружението тогава са участвали между пет и единадесет физически лица. През последните години членовете му са между единадесет и тринадесет души. Паралелно с тези формални членове в кръга на контакти на сдружението винаги е имало значителен брой други контакти – експерти, доброволци, организации и институции. През периода 1996 – 1999 г. са били правени опити за създаване на организация от типа на ресурсните центрове, обединяваща физически и юридически лица. През 1996 и 1997 г. са били събрани 65 заявления за индивидуално членство и членство на екологични организации. Те не са реализирани и не са предложени на вниманието на общото събрание, комплектуването на документацията не е завършено. Съществували са очаквания, че сдружението ще получава и разпределя финансиране като ресурсен център към членуващи в него юридически лица под формата на малки проекти. Те не са се оправдали и този фактор е оказал сериозно възпиращо влияние върху разрастването на членската маса.

Наемането на работа на координатор и/или технически сътрудник на сдружението е спорадично, за кратки периоди от време. Използвани са както граждански, така и трудови договори, но липсата на стабилно финансиране и институционална подкрепа за поддържане на дейността му не позволява трайни ангажименти с развитие на човешките ресурси. В това отношение съществуването му е типично за много неправителствени организации в страната.

Сдружението се издържа от членски внос и осъществява дейност в рамките на финансирани от международни и национални донори екологични проекти със скромни финансови параметри – до 10 – 15 хиляди лв. Голяма част от дейностите му се реализират с доброволен труд. Планирано е, но не е реализирано извършването на експертни разработки и услуги за финансирането на дейности, за изпълнение на целите и мисията на сдружението. Дейностите му са осъществени с безвъзмездно финансиране по програми и с доброволчески труд.

В резултат от осъществените дейности сдружението допринася за подобряване на обществената информираност и ангажираност по проблемите на опазването на Черно море и устойчивото развитие на региона, за разпространяването на знания за най-добри

практики и водещи национални и европейски екологични политики, за подобряване на капацитета на членовете си за работа по екологични въпроси.

Сдружението продължава да поддържа и развива контактите си с местните и централните власти, с екологичните инспекции и звената на различни администрации и научни институти, свързани с околната среда и проблемите на опазването и възстановяването на Черно море.

С хода на времето и развитието на третия сектор у нас настъпват редица промени, засилва се профилирането и специализирането сред екологичните организации. Същевременно възникват и продължават да се регистрират многобройни организации с идеална цел, но малко от тях работят продължително и последователно. Намалва броят на донорските програми и се засилва конкуренцията за средствата. Сдружението запазва характера и профила си, но дейността му е сведена до минимум. През периода 2011 - 2014 г. са подадени четири малки проекта самостоятелно и в партньорство с други организации, но не са одобрени за финансиране.

Анализът на осъществяваните проекти и дейности показва известно оттегляне от регионалните дейности по въпросите на Черно море за сметка на дейностите на национално ниво, осъществявани с доброволен труд. От друга страна е налице подобрена специализация по отношение на подхода към решаването на определени проблеми, свързани с качеството на водите в региона.

Може да се препоръча, като се запазят традиционните прояви, които дават лицето на сдружението, да се търсят нови прояви и области на развитие. За целта Управителният съвет има отговорността да подготви и реализира програмни документи в краткосрочен и средносрочен аспект. Следва да се подобри и организационната комуникация и прозрачността на органите на сдружението, като се мотивират редовните членове да вземат по-активно участие в дейността на сдружението.

Направеният анализ и обобщения дават аргументи за средна оценка по отношение на дефанзивния институционален капацитет и ниска оценка за стратегическия институционален капацитет по отношение на функционирането на организационната структура на сдружението.

3. Ефективност на сдружението

Сдружението има почти двадесет годишна история на съществуване, но дейността му е белязана с пикове и спадове. Безспорен е фактът, че то успешно работи за осъществяването на своята мисия и цели. Осъществените проекти очертават ясен профил и специализация на организацията. От друга страна сдружението не е

подготвяло и приемало свои вътрешни програмни документи. Функционирането и основните направления на дейността му са ориентирани към актуалните национални и европейски приоритети по отношение на околната среда и Черно море. Неголемият брой членове и доброволният принцип на работа са в известен смисъл поддържащи и едновременно с това ограничаващи фактори за развитието на сдружението. Аналогично с предишните показатели може да се говори за средна оценка по отношение на дефанзивния институционален капацитет и ниска оценка за стратегическия институционален капацитет по отношение на ефективността.

4. Финансов капацитет и стабилност на сдружението

Прегледът на тенденциите във финансирането на организацията на базата на изложените известна информация за проекти и дейности и тяхното финансиране на базата на основните финансово-счетоводни показатели, отразени в годишните декларации към Националния статистически институт показва много скромна във финансово отношение дейност. Финансовата отчетност на сдружението и подаването на отчетите към ЦРЮЛНЦ е изрядна. Може да се смята, че финансирането и търсенето на нови източници за финансова подкрепа на сдружението е един от най-трудните моменти в неговото институционално развитие. Сдружението не е приемало и осъществявало програма за фონдонабиране. Конкуренцията за ограниченото национално финансиране поставя доста ограничения пред сдружението поради скромните му финансови показатели поставящи формални ограничения пред него. Аналогично с предишните показатели може да се говори за ниска оценка по отношение на дефанзивния институционален капацитет и ниска оценка за стратегическия институционален капацитет по отношение на финансовото състояние на сдружението.

5. Основни изводи

Сдружение ЧЦЕИО функционира в рамките на едно все още развиващо се и недостатъчно стабилно гражданско общество. Положението и достъпа до финансиране на екологичните неправителствени организации, към които принадлежи и сдружението, се определя от ясна национална правна рамка по отношение на формата на организациите, силно специализиране и силна конкуренция за ограничено финансиране.

Специализацията на сдружението и капацитетът на членовете му могат да послужат като основа за разширяването и развитието на дейността му.

Структурата му, отразена в устава на сдружението, отговаря на законовите изисквания. Броят на членовете му може да бъде по-голям, но перспективите за неговото усъвършенстване са в качеството и капацитета на тези членове, както и на готовността им да работят за неговото развитие. Перспективите за нейното усъвършенстване са свързани с планиране и изпълнение на стратегически задачи и планове. Развитието на стратегическия институционален капацитет засега е изоставаща задача.

Факторите, които са най-силно определящи в отношение бъдещето и развитието на сдружение, са положителни вътрешни фактори, като опит, капацитет и традиции в работата на сдружението, така и външни ограничаващи фактори като ограничен достъп до финансиране от донори и публични средства, на фона на недостатъчния финансов ресурс от членовете му, трудности в развитието на третия сектор, както и усложняваща се регулативна среда в национален план.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Черноморски център за екологична информация и образование и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България.